

Betænkning afgivet af Retsudvalget den 10. december 2020

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af straffeloven

(Samtykkebaseret voldtægtsbestemmelse)

[af justitsministeren (Nick Hækkerup)]

1. Indstillinger

Udvalget indstiller lovforslaget til vedtagelse uændret.

Liberal Alliance, Alternativet og Sambandsflokkurin havde ved betækningsafgivelsen ikke medlemmer i udvalget og dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske bemærkninger i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

2. Politiske bemærkninger

Dansk Folkeparti

Dansk Folkepartis medlemmer af udvalget mener, at lovforslaget sender et signal om, at sex skal ske med samtykke fra begge parter. Det burde være en selvfølge. DF kan dog være bekymret for, om forslaget er tilstrækkeligt, idet det synes at være en lovændring, hvor man kan være bekymret for effekten. DF er ikke overbevist om, at lovændringen vil ændre retstilstanden, som den er i dag. Efter lovændringen vil det formentlig fortsat være sådan, at den voldtægt-sanklagede vil kunne påstå, at den forurettede havde givet samtykke. Derfor vil bevisproblematikken, der kendes fra voldtægtssager, fortsat være til stede. DF mener, at der som supplement til indførelsen af en samtykkebaseret voldtægtslovgivning er brug for en række tiltag som f.eks. skærpelse af straffen for voldtægt og prompte udvisning af udlændinge, der dømmes for voldtægtsforbrydelser i Danmark.

Socialistisk Folkeparti

Socialistisk Folkepartis medlemmer af udvalget bemærker, at SF hilser en ny voldtægtslovgivning baseret på samtykke velkommen. Det er en retspolitisk milepæl for ofre. Det er historisk, at vi ændrer en lov, som i det store og det hele ligner den, der blev fremsat i 1930 ved straffelovens tilblivelse.

SF har i mange år haft fokus på voldtægtsofre. I 2010 var fokus på at forbedre og ensarte behandlingen på voldtægtscentrene. Det skabte nogle forbedringer.

Dernæst fulgte SF op med flere forslag om at ændre straffeloven i 2014, 2015 og 2016, fordi antallet af afsagte domme var – og stadig er – så rystende lavt. Dengang var omdrejningspunktet en paragraf om uagtsom voldtægt, og blandt forslagene var der også idéer til at forbedre ordningen med bistandsadvokater og sikre videoafhøring af ofre, så de bl.a. skulle undgå at genfortælle de modbydelige ting, de har været udsat for.

Med lovgivningen slås det fast, at der ikke samtykke fra begge parter, er det en voldtægt, også i parforhold og ved passivitet. Samtykke skal foreligge hver gang.

Samtidig får vi langt om længe slået fast, at hvis offerets reaktion er at »fryse« – hvilket er en meget almindelig reaktion for 70 pct. af ofre – kan der ganske simpelt ikke være tale om et samtykke. Så er det en voldtægt.

Dermed slår lovgivningen en pæl igennem forestillingen om »det perfekte offer« som en, der har forsøgt at bide, sparke eller råbe op. For sådan er virkeligheden sjældent. Rigtig mange ofre oplever nemlig at reagere ved at fryse og være ude af stand til at gøre modstand – og så falder sagen ved domstolene i dag, fordi der er et krav om, at man skal sige fra. Det får vi med dette lovforslag ryddet op i. Nu kommer der nemlig fokus på at sige til i stedet for at sige fra.

Lovgivningen vil forhåbentlig afværge de mest opsigtsvækkende frifindelser. Det kan vi se i Sverige, hvor der falder flere domme, efter at de har ændret loven. Det er vigtigt, at ofre får sat punktum for deres oplevelse.

Retssikkerheden er intakt. Der skal stadig løftes et bevis for, at der ikke forelå et samtykke, hvis der skal kunne dømmes for en voldtægt.

Det er SF's håb, at det kommer til at ændre befolkningens syn på sex. Forhåbentlig vil loven få de nuværende

og kommende generationer til at være opmærksomme på, at kun et samtykke er godt nok. Det vil forhåbentligt skabe en tiltrængt kulturændring og en generel holdningsændring i samfundet med større fokus på respekten for andre menneskers grænser og retten til at bestemme over egen krop.

Det er SF's holdning, at en så stor ændring af straffeloven skal følges op med kampagner om loven. Der bør, som flere organisationer angiver i høringssvar, oplyses om loven. SF noterer sig, at der netop med finansloven er afsat penge til seksualundervisning, hvilket også er en nødvendighed i forhold til at forstå det nye samtykkebegreb. Sluttelig peger SF på, at den nye lovgivning ikke kommer til at virke, hvis ikke også politiet bliver bedre til at møde ofrene og efterforske sagerne, så de holder i retten. Hvert andet offer føler sig dårligt mødt af politiet. Det skal der rettes op på.

Derfor mener SF, at det kommende politiforlig skal sikre særlige enheder i politiet til voldtægtssager, fordi det er afgørende, at politiet bliver dygtigere til at arbejde med dem. I Sverige har man 350 personer beskæftiget i en særlig enhed.

Særlige enheder kan sikre, at dem, der møder ofrene, f.eks. har viden om traumer, så de ved, at når et voldtægtsoffer handler ulogisk og f.eks. bliver i gerningsmandens lejlighed efter voldtægten, så er det en helt almindelig traumereaktion og ikke nødvendigvis et tegn på, at det ikke var en voldtægt eller noget, der svækker offerets troværdighed.

Der er desuden behov for gratis psykologhjælp, bedre bistandsadvokatordning, en særlig indsats over for personer med kognitive vanskeligheder, så de også kan få ført deres sager, videoafhøringsrum til skånsom afhøring og uddannelse i traumer. SF vil kæmpe for, at politiforliget retter op på det.

Enhedslisten

Enhedslistens medlemmer af udvalget bemærker, at EL glæder sig over den store opbakning til forslaget om at ændre straffelovens bestemmelse om voldtægt til fremover at være defineret ved manglende samtykke. Enhedslisten mener, at loven er helt nødvendig for at styrke retssikkerheden for voldtægtsofre. Den nye definition af voldtægt i straffeloven betyder, at loven fremover i højere grad vil matche virkelighedens overgrebssituationer og dermed beskytte langt flere ofre for voldtægt, end hvad der er tilfældet i dag. Særlig vil loven betyde en forskel for de ofre, der reagerer ved at »fryse« i situationen, og ofre, der lever i voldelige eller kontrollerende forhold, hvor de ulige magtdynamikker følger med ind i soveværelset. Kravet om samtykke gælder i alle situationer, og loven fastslår også, at

passivitet altid er en formodning imod samtykke, hvorfor det påhviler den initiativtagende part at sikre sig, at der er samtykke til sex. Det vil gøre en konkret forskel for rigtig mange ofre for voldtægt, men er også et vigtigt element i den kulturforandring, som EL mener at loven vil skabe. Med samtykkeloven gør man op med forståelsen af, at en passiv krop er en krop, der gerne vil have sex, og dermed afspejler loven et mere nutidigt syn på køn, krop og seksualitet, hvor det forventes, at alle køn er aktive og deltagende parter i seksuelt samkvem. EL finder vedtagelsen af lovforslaget som et historisk skridt i retning mod et samfund præget af ligestilling og ligeværd og ikke mindst en mere retfærdig behandling af ofre for voldtægt i Danmark.

3. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 11. november 2020 og var til 1. behandling den 20. november 2020. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Retsudvalget.

Oversigt over lovforslagets sagsforløb og dokumenter

Lovforslaget og dokumenterne i forbindelse med udvalgsbehandlingen kan læses under lovforslaget på Folketingets hjemmeside www.ft.dk.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 3 møder.

Høringssvar

Et udkast til lovforslaget har inden fremsættelsen været sendt i høring, og justitsministeren sendte den 29. september 2020 dette udkast til udvalget, jf. REU alm. del – bilag 590 (folketingsåret 2019-20). Den 11. november 2020 sendte justitsministeren høringssvarene og et høringsnotat til udvalget.

Bilag

Under udvalgsarbejdet er der omdelt 8 bilag på lovforslaget.

Henvendelser

Udvalget har under udvalgsarbejdet modtaget 2 skriftlige henvendelser om lovforslaget.

Spørgsmål

Udvalget har under udvalgsarbejdet stillet 3 spørgsmål til justitsministeren til skriftlig besvarelse, som ministeren har besvaret.

Leif Lahn Jensen (S) Jeppe Bruus (S) Julie Skovsby (S) Kasper Roug (S) Rasmus Stoklund (S)

Annette Lind (S) Kristian Hegaard (RV) nfm. Jens Rohde (RV) Karina Lorentzen Dehnhardt (SF)

Lisbeth Bech-Nielsen (SF) Rosa Lund (EL) Søren Søndergaard (EL) Sikandar Siddique (UFG) Aaja Chemnitz Larsen (IA)

Aki-Matilda Høegh-Dam (SIU) Sjúrdur Skaale (JF) Preben Bang Henriksen (V) fmd. Jan E. Jørgensen (V)

Karsten Lauritzen (V) Inger Støjberg (V) Morten Dahlin (V) Michael Aastrup Jensen (V) Kristian Pihl Lorentzen (V)

Peter Skaarup (DF) Simon Emil Ammitzbøll-Bille (UFG) Karina Adsbøl (DF) Naser Khader (KF) Mai Mercado (KF)
Pernille Vermund (NB)

Liberal Alliance, Alternativet og Sambandsflokkurin havde ikke medlemmer i udvalget.

Socialdemokratiet (S)	48	Liberal Alliance (LA)	3
Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	42	Alternativet (ALT)	1
Dansk Folkeparti (DF)	16	Inuit Ataqatigiit (IA)	1
Radikale Venstre (RV)	16	Siumut (SIU)	1
Socialistisk Folkeparti (SF)	15	Sambandsflokkurin (SP)	1
Enhedslisten (EL)	13	Javnaðarflokkurin (JF)	1
Det Konservative Folkeparti (KF)	12	Uden for folketingsgrupperne (UFG)	5
Nye Borgerlige (NB)	4		